

Ks. Grzegorz Adamiak

ORCID: 0000-0001-9383-2583

UKSW – Warszawa/Płock

Nauczanie misyjne w ramach świętokrzyskich kazań radiowych

Słowa kluczowe: Msza św. transmitowana, kazanie misyjne, misyjna natura Kościoła, powołanie misyjne, pomoc misjom, cierpienie a misje, Papieskie Dzieła Misyjne

Keywords: Holy Mass broadcast, missionary sermon, missionary nature of the Church, missionary vocation, missionary commitment, suffering and missions, Pontifical Mission Societies

1. Transmisja Mszy św. w Polskim Radiu

W 2020 roku minęło 40 lat od przywrócenia w programie Polskiego Radia transmisji Mszy św. Było ono pierwszą w świecie państwową rozgłośnią radiową, która się tego podjęła. Zaledwie rok po rozpoczęciu jej działalności, w maju 1927, na falach eteru zagościła Msza św. transmitowana z katedry poznańskiej. Tak było do wybuchu II wojny światowej. Transmisje wznowiono w 1945 roku, ale zostały one przerwane, z wiadomych powodów, w roku 1949. Były one jednym z postulatów strajkujących w sierpniu 1980 roku robotników i ostatecznie jednym z owoców porozumienia Komisji Rządowej i Komitetu Strajkowego w Stoczni Gdańskiej z 31 sierpnia 1980 roku¹.

21 września 1980 roku, po przeszło trzydziestoletniej przerwie, z radiowych głośników znowu usłyszano tekst Mszy św. i słowa homilii z warszawskiego kościoła Świętego Krzyża. Pierwszej Mszy radiowej przewodniczył

¹ Zob. A. Henel, *Msza święta na antenie Polskiego Radia*, w: *Świętokrzyskie kazania radiowe*, Kraków–Warszawa 1994–2019, t. 30, s. 277–284; J. Salij, *Wstęp. To już dziewięćdziesiąt lat. Krótka historia Mszy świętej w Polskim Radiu*, w: tamże, s. 7; Z. Zieliński, *Kościół katolicki w Polsce 1944–2007*, Poznań 2009, s. 214.

i słowo Boże wygłosił bp Jerzy Modzelewski. Docierały one nie tylko do polskich domów, ale także na Białoruś, Słowację, Litwę, Ukrainę, do Niemiec. Przez kolejne lata, aż do 1989 roku, zmagając się z PRL-owską cenzurą, nad przebiegiem transmisji, doborem celebransów i kaznodziejów pracowała i nadal czuwa specjalnie powołana komisja².

Dziś, po 40 latach od przywrócenia transmisji Mszy św. w Polskim Radiu, można śmiało z dumą i podziwem mówić o jej niespotykanym fenomenie. Stanowi ona ołtarz i ambonę dla niezwyklej „parafii” i niezwyklej i bardzo różnorodnych „parafian”, skupionych w niedzielny poranek wokół radioodbiorników³.

Oprócz zwyczajnego, obecnego w każdej parafii przepowiadania⁴ wygłoszone w kościele Świętego Krzyża w Warszawie homilie uwzględniają również tematykę misyjną. Jest ona obecna szczególnie z racji przeżywanej w październiku Niedzieli Misyjnej. Drugim obchodem liturgicznym, podczas którego przywołuje się tę tematykę na antenie radia, jest uroczystość Objawienia Pańskiego (zwłaszcza od momentu przywrócenia jej jako dnia wolnego od pracy), która również ma wymiar i charakter misyjny. W ciągu 40 lat w ramach transmitowanych Mszy św. wygłoszono i opublikowano drukiem przeszło 50 kazań w całości lub przynajmniej częściowo poświęconych misyjnemu dziełu Kościoła.

Niniejsze opracowanie poświęcone jest kaznodziejom, którzy przez cztery ostatnie dekady mówili na falach radiowej Jedyńki o misjach *ad gentes*, oraz zawiera próbę charakterystyki wygłoszonych i opublikowanych homilii, które przybliżyły świętokrzyskiemu słuchaczowi zagadnienia misyjne.

2. Autorzy homilii misyjnych

Dobór autorów rozważań misyjnych nie był przypadkowy. Misyjną i misjologiczną refleksją dzielili się ze słuchaczami biskupi i kapłani zaangażowani w duszpasterstwo misyjne, organizatorzy zaplecza misyjnego, popularyzatorzy tematyki misyjnej lub misjonarze.

Jeden raz, podczas wizyty w Polsce w 1992 roku, homilię poświęconą tematyce misyjnej głosił kard. Józef Tomko. Ten urodzony w 1924 roku słowacki

² Zob. J. Jachimczak, *Wstęp*, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 20, s. 5–7; J. Zawitkowski, *Wstęp*, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 12, s. 5–6; J. Dukała, *Od Wydawcy*, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 1, s. 5–6.

³ Zob. J. Salij, *Wstęp...*, dz. cyt., s. 8–11; J. Jachimczak, *Wstęp...*, dz. cyt., s. 7–9; J. Jachimczak (jun.), *Od Redakcji*, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 5, s. 5; B. Sieńczak, *Wstęp*, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 10, s. 5–6.

⁴ Zob. J. Dukała, *Od Wydawcy...*, dz. cyt., s. 8.

duchowny od 24 kwietnia 1985 do 9 kwietnia 2001 roku piastował funkcję prefekta Kongregacji Ewangelizacji Narodów⁵.

Autorem jedenastu homilii o tematyce misyjnej wygłoszonych podczas Mszy św. w kościele Świętego Krzyża jest bp Jerzy Mazur. Urodził się 6 sierpnia 1953 roku. Należy do Zgromadzenia Słowa Bożego (werbiści). Po przyjęciu święceń kapłańskich (1979) i studiach z zakresu misjologii w Rzymie przez trzy lata pracował na placówkach misyjnych w Ghanie (1983–1986). Po sześcioletniej pracy formacyjnej w seminarium duchownym w Pieniężnie w 1992 roku podjął pracę ewangelizacyjną na Białorusi. Od 1997 roku pracował na terenie dawnego Związku Radzieckiego, w 1998 roku został biskupem pomocniczym dla Administratury Apostolskiej Azjatyckiej Części Rosji z siedzibą w Irkucku. 11 lutego 2002 roku został mianowany biskupem diecezjalnym w Irkucku. W kwietniu 2002 roku władze rosyjskie nie wpuściły go na terytorium Rosji. W 2003 roku został mianowany biskupem ełckim, a od 14 października 2011 roku pełni funkcję Przewodniczącego Komisji Episkopatu Polski ds. Misji⁶.

Tematykę misyjną na antenie Polskiego Radia przybliżał również bp Andrzej Suski. Urodził się 24 grudnia 1941 roku w Płocku. W czerwcu 1965 roku przyjął święcenia kapłańskie. W latach 1986–1992 był biskupem pomocniczym diecezji płockiej, a w latach 1992–2017 ordynariuszem diecezji toruńskiej. 8 września 1990 roku został mianowany Dyrektorem Krajowym Papieskich Dzieł Misyjnych (PDM) w Polsce. Pełnił tę funkcję do października 1995 roku. W czasie swej kadencji dokonał reorganizacji Biura Misyjnego w Warszawie, powołał do istnienia wydawnictwo PDM „Missio-Polonia”, animował duszpasterstwo misyjne z ramienia Konferencji Episkopatu Polski, organizował kongresy, sympozja i spotkania misyjne⁷. Jest autorem trzech kazań wygłoszonych w czasie Mszy św. transmitowanych przez Polskie Radio.

Trzykrotnie tematykę misyjną przybliżał słuchaczom Mszy św. radiowej bp Wiktor Skworc. Urodził się 19 maja 1948 roku. W 1966 roku wstąpił do seminarium duchownego w Krakowie. Jeszcze jako diakon pracował w NRD jako duszpasterz Polaków w Dreźnie i Lipsku. W 1973 roku przyjął święcenia kapłańskie. Od 1980 roku pełnił funkcję kanclerza Kurii Diecezjalnej w Katowicach. W tym czasie utworzył specjalny fundusz pomocy dla księży misjonarzy. W styczniu 1998 roku przyjął sakrę biskupią, a następnie objął rządy w diecezji tarnowskiej. Będąc biskupem tarnowskim, pracował nad rozbudze-

⁵ Zob. *Słowacki kard. Józef Tomko kończy 95 lat*, <https://ekai.pl/kard-jozef-tomko-konczy-95-lat/> (dostęp: 22 marca 2020).

⁶ Zob. *Polscy misjonarze w świecie*, Górna Grupa 2015, t. 1, s. 205–206.

⁷ Zob. G. Adamiak, *Recepcja idei misyjnej w diecezji płockiej w latach 1908–2015*, Warszawa 2020, s. 363–368.

niem świadomości misyjnej wiernych, owocnie angażował dzieci i młodzież w zbiórki na rzecz misji. W czasie jego rządów diecezja tarnowska zajmowała czołowe miejsce w Polsce w posyłaniu misjonarzy *ad gentes*. Jako biskup tarnowski w latach 2001–2011 pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Misyjnej KEP. W 2005 roku Benedykt XVI mianował go członkiem Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów⁸.

Jeszcze przed przyjęciem sakry biskupiej swoim misyjnym doświadczeniem dzielił się podczas radiowych Mszy św. bp Jan Piotrowski. Urodzony w 1953 roku, święcenia kapłańskie otrzymał 25 maja 1980 roku. W 1985 roku wyjechał na misje do Republiki Konga, gdzie pracował do 1992 roku. Posługiwał w diecezji Nkayi, na południu kraju, w parafii Loubomo. Organizował parafię pw. Ducha Świętego w Kimongo, gdzie wybudował kościół parafialny, dom katechetyczny i dom dla misjonarzy. Po studiach w Paryżu i Warszawie w 1997 roku wyjechał na misje do Peru. Do 2000 roku, z przerwami, pracował w diecezji Chosica. Po powrocie do Polski od listopada 2000 do listopada 2010 roku był Dyrektorem Krajowym PDM. W 2001 roku został konsultorem Komisji Episkopatu Polski ds. Misji, a w 2003 roku mianowano go członkiem Kongregacji Ewangelizacji Narodów. 11 października 2014 roku został biskupem diecezji kieleckiej⁹. Na antenie Polskiego Radia wygłosił siedem kazań o tematyce misyjnej.

Bogatym doświadczeniem pracy misyjnej może się poszczycić abp Henryk Hoser. Należący do Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego (pallotyni) emerytowany biskup warszawsko-praski urodził się w 1942 roku w Warszawie, a święcenia kapłańskie otrzymał w 1974 roku. Przez przeszło 20 lat (1975–1996) pracował jako misjonarz w Rwandzie. Podczas pracy misyjnej pełnił funkcje duszpasterza, proboszcza, animatora duszpasterstwa rodzinnego, organizatora sesji apostołstwa świeckich, promotora apostołstwa słowa drukowanego. W 1978 roku zorganizował w Kigali Ośrodek Medyczno-Socjalny, którym kierował przez 17 lat. Podczas swojej pracy misyjnej w Afryce mocno angażował się w organizowanie i działalność tamtejszej służby zdrowia, był członkiem wielu komisji ds. rodziny. W 1994 roku został ekspertem w zakresie rodziny i rozwoju w ramach Specjalnego Synodu Biskupów dla Afryki. W tym też roku, po wojnie domowej w Rwandzie został mianowany wizytatorem apostołskim dla tego kraju. W styczniu 2005 roku Jan Paweł II mianował go arcybiskupem i Sekretarzem Pomocniczym Kongregacji ds. Ewangelizacji

⁸ Konferencja Episkopatu Polski, *Abp Wiktor Skworc*, <https://duszpasterstwo.episkopat.pl/komisja-duszpasterstwa/abp-wiktor-skworc> (dostęp: 19 marca 2020).

⁹ *Zob. Polscy misjonarze w świecie*, Górna Grupa 2015, t. 2, s. 181.

Narodów oraz Przewodniczącym PDM. Od 4 lipca 2009 roku abp Hoser jest konsultorem Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów. W tym samym roku został powołany przez Benedykta XVI na uczestnika specjalnego II Synodu dla Afryki¹⁰. Abp Henryk Hoser wygłosił jedną homilię podczas Mszy św. transmitowanej z kościoła Świętego Krzyża w Warszawie.

Kolejnym biskupem, który popularyzował dzieło misyjne Kościoła, był bp Edmund Piszcz. Urodził się 17 listopada 1929 roku. 21 kwietnia 1982 został mianowany biskupem pomocniczym diecezji chełmińskiej. W latach 1988–2006 był ordynariuszem diecezji warmińskiej. W ramach prac Konferencji Episkopatu Polski w latach 1983–1994 piastował funkcję przewodniczącego Komisji Misyjnej. W tym czasie zainicjował działalność Centrum Formacji Misyjnej w Warszawie i przygotowywał zorganizowany w 1992 roku w Częstochowie Krajowy Kongres Misyjny. Przez sześć lat pełnił także funkcję dyrektora krajowego Papieskich Dzieł Misyjnych w Polsce. W latach 1989–1994 był członkiem Rzymskiej Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów¹¹. Podczas Mszy św. radiowej wygłosił jedną homilię poświęconą zagadnieniom misyjnym.

Jedną homilię poświęconą tematyce misyjnej wygłosił także bp Adam Szal. Urodził się 24 grudnia 1953 roku, 31 maja 1979 roku przyjął święcenia kapłańskie. 23 grudnia 2000 roku otrzymał sakrę biskupią, a 21 maja 2016 roku objął urząd metropolity przemyskiego. W ramach prac Konferencji Episkopatu Polski bp Szal jest, od 2001 roku, członkiem Komisji Misyjnej¹².

Autorem jednej homilii misyjnej wygłoszonej podczas transmitowanej z Warszawy Mszy św. jest abp Tadeusz Gocłowski. Urodził się 16 września 1931 roku. W styczniu 1946 roku rozpoczął naukę w Niższym Seminarium Duchownym Księża Misjonarzy św. Wincentego a Paulo w Krakowie. W latach 1951–1956 odbył studia w Instytucie Teologicznym Księża Misjonarzy. Święcenia kapłańskie otrzymał 24 czerwca 1956 roku. Był następnie wykładowcą w tymże Instytucie i wizytatorem polskiej prowincji Zgromadzenia Księża Misjonarzy. W marcu 1983 roku został mianowany biskupem pomocniczym diecezji gdańskiej, a 31 grudnia 1984 roku biskupem diecezjalnym diecezji gdańskiej. Zmarł 3 maja 2016 roku¹³.

¹⁰ Zob. *Polscy misjonarze...*, dz. cyt., t. 1, s. 120.

¹¹ Zob. *Abp Edmund Michał Piszcz*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Edmund_Piszcz (dostęp: 20 marca 2020).

¹² Zob. *Ks. bp Adam Szal następcą ks. abp. Józefa Michalika w Przemyślu*, <https://www.radiomaryja.pl/kosciol/ks-bp-adam-szal-nastepca-ks-abp-jozefa-michalika-w-przemyslu/> (dostęp: 20 marca 2020).

¹³ Zob. B. Sztajner, *Śp. Arcybiskup dr Tadeusz Gocłowski – życiorys*, <https://www.niedziela.pl/artukul/22145/Sp-Arcybiskup-dr-Tadeusz-Gocłowski> (dostęp: 20 marca 2020).

Związany ze Zgromadzeniem Misjonarzy św. Wincentego a Paulo, a więc i dziełem Mszy św. radiowych, był bp Albin Małysiak. Urodził się 12 czerwca 1917 roku. W 1928 roku wstąpił do Małego Seminarium Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Krakowie, a po jego ukończeniu do Zgromadzenia. Po ukończeniu Seminarium Duchownego w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy w Krakowie 1 maja 1941 roku przyjął święcenia kapłańskie. Pracując na pierwszych placówkach, włączył się w pomoc potrzebującym oraz tajną działalność oświatową i wychowawczą. W czasie okupacji uratował pięć osób narodowości żydowskiej, za co 23 listopada 1993 roku otrzymał medal „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata”. Od 1954 roku był wykładowcą teologii dogmatycznej, pastoralnej i fundamentalnej w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy w Krakowie. 14 stycznia 1970 został mianowany biskupem pomocniczym krakowskim. W ramach prac episkopatu wchodził w skład Komisji Episkopatu Polski ds. Zakonów, Duchowieństwa, Budowy Kościołów, Duszpasterstwa Ogólnego i Środków Społecznego Przekazu. Zmarł 16 lipca 2011 roku¹⁴. Wśród 14 wygłoszonych na antenie Polskiego Radia homilii jedną poświęcił problematyce misyjnej.

Kazania o tematyce misyjnej wygłosiło również kilku kapłanów związanych z pracą misyjną i zaangażowanych w to duszpasterstwo. Pierwszym z nich jest ks. Tomasz Atlas. Pochodzi z diecezji tarnowskiej, urodził się 23 stycznia 1974 roku. 22 maja 1999 roku przyjął święcenia kapłańskie. W latach 2002–2004 pracował jako misjonarz w Oyo, w Republice Konga. 1 lipca 2008 roku objął funkcję Sekretarza Komisji Episkopatu Polski ds. Misji. Od listopada 2010 roku jest dyrektorem krajowym PDM w Polsce¹⁵. Wśród wygłoszonych i opublikowanych homilii znajdziemy cztery jego autorstwa.

Kolejnym kaznodzieją przybliżającym słuchaczom tematykę misyjną był ks. Jerzy Chowańczak. Urodził się 17 maja 1935 roku. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1958 roku. W latach 1958–1984 pełnił funkcję wikariusza parafii św. Michała w Warszawie. 19 września 1980 roku decyzją prymasa Stefana Wyszyńskiego wszedł w skład Kościelnej Redakcji Transmisji Mszy św. w Polskim Radio, której zadaniem było przygotowanie homilii i Mszy św. transmitowanych z kościoła Świętego Krzyża. Od stycznia 1984 do września 1986 roku pełnił funkcję proboszcza parafii św. Michała Archanioła. Stamtąd został przeniesiony do posługi w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie, gdzie był profesorem i ojcem duchownym. Zmarł 17

¹⁴ Zob. *Encyklopedia Wincentyńska*, Albin Małysiak, https://famvin.org/wiki-pl/Ma%c5%82ysiak_Albin (dostęp: 20 marca 2020).

¹⁵ Zob. *Polscy misjonarze...*, dz. cyt., t. 1, s. 41.

maja 1995 roku¹⁶. Podczas Mszy radiowych wygłosił 86 homilii, w tym jedną poświęconą misjom.

Uznany misjologiem i misyjnym kaznodzieją na antenie Polskiego Radia był również ks. Antoni Kmiecik. Urodził się 1 sierpnia 1948 roku w parafii Tęgorborze w diecezji tarnowskiej. Po ukończeniu studiów teologicznych w Tarnowie i specjalistycznych na Wydziale Misjologii Papieskiego Uniwersytetu Urbanianum, wykładał teologię dogmatyczną i misyjną. Został mianowany delegatem biskupa ds. misji i przyczynił się do powstania Diecezjalnego Działu Misyjnego w diecezji tarnowskiej. Był przewodniczącym Podkomisji Misji i Ekumenizmu oraz Komisji Przygotowawczej Misji i Ewangelizacji II Krajowego Synodu Plenarnego w Polsce. Angażował się we wznowienie i ożywienie działalności Papieskich Dział Misyjnych w Polsce. Pracował także w centrali PDM w Warszawie: w latach 1990–1995 pełnił funkcję prodyrektora, a od 1995 do 2000 roku krajowego dyrektora PDM. Był również redaktorem naczelnym czasopism: „Misje Dzisiaj”, „Światło Narodów” i „Świat Misyjny”. W latach 1987–2000 był członkiem Komisji Episkopatu ds. Misji. Po zakończeniu kadencji dyrektora Papieskich Dział Misyjnych wstąpił do wspólnoty zakonnej o profilu misyjnym, opartej na regule św. Benedykta, w Lanuvio pod Rzymem¹⁷. Zmarł nagle, 17 sierpnia 2003 roku. Wśród opublikowanych tekstów świętokrzyskich kazań radiowych znajdują się trzy jego autorstwa.

Kaznodzieją mogącym poszczycić się pracą misyjną jest ks. Andrzej Halemba. Urodzony w 1954 roku, należy do diecezji katowickiej. W latach 1983–1992 pracował w misji Mambwe, w diecezji Mbala, w Zambii. Oprócz typowej pracy podejmowanej przez misjonarzy wydał tłumaczenie Nowego Testamentu na język ludu Mambwe, opracował słownik mambwe–angielski oraz Mszał Rzymski w tym języku. W 1996 roku został dyrektorem Centrum Formacji Misyjnej i sekretarzem Komisji Episkopatu Polski ds. Misji. W 1999 roku został mianowany delegatem ds. misjonarzy. W 2005 roku na rok powrócił do pracy misyjnej w Afryce¹⁸. Podczas transmitowanych Mszy św. wygłosił dwie homilie.

Swym doświadczeniem pracy na polu misyjnym podzielił się ze słuchaczami również ks. Bogdan Michalski. Urodził się 31 grudnia 1966 roku w Jele-

¹⁶ Zob. H. Małecki, *Liber mortuorum*. Śp. ks. Jerzy Arpad Chowańczak (1935–1995), <http://doplayer.pl/16274349-Liber-mortuorum-sp-ks-jerzy-arpad-chowanczak-1935-1995.html> (dostęp: 20 marca 2020).

¹⁷ Zob. I. Rudnicka, *Żył Tajemnicą Chrystusa Posłanego*, <https://www.niedziela.pl/artukul/19593/nd/%E2%80%9EZyl-Tajemnica-Chrystusa-Poslanego%E2%80%9D> (dostęp: 20 marca 2020); *Zmarł ks. Kmiecik z Papieskich Dział Misyjnych*, <https://ekai.pl/zmarl-ks-kmiecik-z-papieskich-dziel-misyjnych/> (dostęp: 20 marca 2020).

¹⁸ Zob. *Polscy misjonarze...*, dz. cyt., t. 1, s. 116.

niej Górze. Od lutego 2002 do listopada 2008 roku pracował jako misjonarz w Peru. Był wikariuszem w parafii św. Franciszka z Asyżu w Cusco, a następnie w placówce misyjnej w Huachipa. Po powrocie do Polski w 2008 roku został mianowany Sekretarzem Krajowym Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary i Papieskiego Dzieła św. Piotra Apostoła¹⁹. Wygłosił jedno radiowe kazanie poświęcone zagadnieniom misyjnym.

Misjonarzem i organizatorem pracy misyjnej jest też ks. Czesław Noworolnik. Urodził się 5 maja 1963 roku, święcenia kapłańskie przyjął 2 czerwca 1990 roku. Jest kapłanem diecezji tarnowskiej. W latach 2000–2003 był wykładowcą w salwatoriańskim Instytucie Filozofii i Teologii w Morogoro, w Tanzanii. Był też zaangażowany w dzieło misyjne Kościoła jako Sekretarz Komisji Episkopatu Polski ds. Misji²⁰. W kościele Świętego Krzyża w Warszawie wygłosił jedno kazanie misyjne.

Zaangażowaniem w pracę na terenach misyjnych i jej organizację w Polsce może poszczycić się ks. Krzysztof Czermak. Pochodzi z diecezji tarnowskiej, urodził się 14 marca 1955 roku, święcenia kapłańskie otrzymał w 1980 roku. W latach 1989–1991 pracował jako misjonarz w parafii św. Antoniego w Bimbo, na przedmieściach Bangui, stolicy Republiki Środkowoafrykańskiej. W 2007 roku opublikował książkę *Zapisani w sercu Afryki* poświęconą kapłanom fideidonistom z diecezji tarnowskiej pracującym w Republice Środkowoafrykańskiej. W 1991 roku został mianowany wikariuszem biskupim ds. misji w rodzimej diecezji²¹. Wygłosił jedno kazanie radiowe poświęcone misjom.

Jedną homilię poświęconą misyjnemu dziełu Kościoła wygłosił w kościele Świętego Krzyża w Warszawie o. Antoni Czeczko (25 sierpnia 1942 – 22 grudnia 1999). Był werbistą, wykładowcą w seminarium w Pieniężnie, rekolekcjonistą²².

Także jeden raz o misjach w trakcie Mszy św. transmitowanej mówił o. Leonard Głowacki, należący do Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. Przyjął święcenia kapłańskie 11 marca 1956 roku w Poznaniu. Przez wiele lat zajmował się pracą pedagogiczną i formacyjną, dwukrotnie pełnił funkcję prowincjała. Jest autorem licznych publikacji dotyczących między innymi duszpasterstwa polonijnego, pracy misyjnej oraz żywotów świętych²³.

¹⁹ Zob. *Polscy misjonarze...*, dz. cyt., t. 2, s. 148.

²⁰ Zob. *Polscy misjonarze...*, dz. cyt., t. 1, s. 223–224.

²¹ Zob. tamże, s. 73.

²² Zob. *O. Antoni Czeczko*, https://gornagrupa.werbisci.pl/neoprezbiterzy/1969_rok/1969_czeczko.html (dostęp: 20 marca 2020).

²³ Zob. *Kodeń: 60 lat kapłaństwa o. Leonarda Głowackiego OMI*, <http://www.podlasie24.pl/powiat-bialski/kosciol/koden-60-lat-kaplanstwa-o.-leonarda-glowackiego-omi-1cb76.html> (dostęp: 20 marca 2020); *Ojciec Leonard Głowacki OMI*, <https://koden.com.pl/ojciec-leonard-glowacki-omi/> (dostęp: 20 marca 2020).

Ideę misyjną prezentował podczas Mszy św. transmitowanej także o. Marian Kucha, orionista, wykładowca seminarium duchownego (życie wewnętrzne) i prowincjał Prowincji Polskiej (1979–1985) tego zgromadzenia²⁴. Wygłosił jedną homilię.

W jednym kazaniu problematykę misyjną przybliżył ks. Janusz Paciorek. Jest on kapłanem diecezji tarnowskiej, od 2008 roku był odpowiedzialny za przygotowanie polskich misjonarzy: najpierw jako ojciec duchowny, a następnie dyrektor Centrum Formacji Misyjnej w Warszawie, był także konsultorem Komisji Episkopatu Polski ds. Misji²⁵.

Jeden raz, nie tylko słowem, ale i swoją osobą o misyjności Kościoła nauczał na antenie radiowej Jedynki o. Ashenafi Yonas Abebe. Pochodzi z Etiopii, należy do Zgromadzenia Misjonarzy Matki Bożej Pocieszenia. Obronił rozprawę doktorską na UKSW, mieszka w Polsce, angażuje się w prace i życie akademickie warszawskiej uczelni²⁶.

Oparty na doświadczeniu i kompetencji dobór kaznodziejów poruszających problematykę misyjną owocował wiarygodnością głoszonego słowa, a także usystematyzowanym i pogłębionym wykładem nauczania misyjnego Kościoła.

3. Teologiczne podstawy misji

Jednym z podstawowych celów, jakie przyświecały świętokrzyskim kaznodziejom, było ukazanie piękna, wartości i nadprzyrodzonej motywacji oraz charakteru pracy misyjnej, przekonanie słuchacza, że misje nie są dziełem samego człowieka. Są one wciąż najważniejszym i najświętszym zadaniem Kościoła. „Prażródłem tej najświętszej sprawy Kościoła jest Boża Miłość, która szuka każdego człowieka, aby obdarzyć go pełnią życia i szczęścia. (...) Jezus doprowadził Boży plan do spełnienia”²⁷. Misyjna działalność Kościoła wynika więc z Bożego planu zbawienia, jest odpowiedzią na powszechną wolę zbawczą. Dla jej przeprowadzenia posłany został Jezus Chrystus, który w swych

²⁴ Zob. *Historia zgromadzenia*, <http://seminarium.orione.pl/pl/> (dostęp: 20 marca 2020)

²⁵ Zob. Ks. Janusz Paciorek *nowym proboszczem parafii Trójcy Przenajświętszej w Mielcu*, <https://www.korso.pl/kat-154,a,4104,ks-janusz-paciorek-nowym-proboszczem-parafii-trojce.html> (dostęp: 21 marca 2020).

²⁶ Zob. A.Y. Abebe, *Historia misyjnego powołania* https://opoka.org.pl/biblioteka/Z/ZM/md201105_misyjne.html (dostęp: 20 marca 2020); *Sukces doktoranta WT UKSW*, <https://www.zyciezakonne.pl/wiadomosci/kraj/sukces-doktoranta-wt-uksw-66385/> (dostęp: 20 marca 2020).

²⁷ A. Suski, *Misje – najważniejsze i najświętsze zadanie Kościoła*, 20 października 1991, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 6, s. 166.

słowach i czynach uobecnił królestwo Boże. Następnie założył i posłał swój Kościół, a ten przez kolejne pokolenia apostołów-posłanych kontynuuje Jego dzieło. Misje są odpowiedzią wspólnoty Kościoła na Bożą miłość do człowieka i realizacją odwiecznego planu Boga wobec niego²⁸.

Źródłem wszelkiego działania misyjnego jest odkupieńcza miłość Chrystusa, który wydał swe życie na ofiarę za grzechy ludzi. Dlatego Kościół idzie do wszystkich, by to wysłużone zbawienie im zanieść, ofiarować. Misje nie są więc dziełem człowieka, ale dziełem Ducha Świętego przenikającego Kościół lokalny, czyli wspólnotę, która posyła misjonarki i misjonarzy. Są dzieleniem się darami Ducha Świętego, i to nie jednokierunkowym obdarowaniem, ale wymianą darów między Kościołami lokalnymi w łonie jednego, powszechnego Kościoła²⁹.

Działalność misyjna to nie fakultatywne zadanie dla niektórych, ale nakaz pozostawiony wszystkim wierzącym. Misje to odpowiedzialność i włączenie się w głoszenie Ewangelii. Działalność misyjna to uczestnictwo w zbawczym posłannictwie samego Chrystusa. To przede wszystkim działania, których głównym motorem i celem jest troska o zbawienie i wieczne szczęście tych, którzy żyją bez świadomości miłości Bożej. Misje to zaangażowanie się w zamysł Boży zbawienia każdego człowieka, dotarcie z tym pragnieniem wszędzie³⁰.

Dzieło misyjne podejmowane przez Kościół to głoszenie Ewangelii, czyli prawdy i orędzia o Bożej miłości. Prawda o Bogu, który kocha i chce zbawić każdego, stanowi treść misyjnego przepowiadania. Każdy wierzący jest świadkiem tej miłości. Stąd misje to głoszenie i świadczenie miłości miłosiernej, która przekracza granice przyjaźni, bariery religii, pochodzenia i przynależności kulturowej bądź etnicznej. Kościół, podejmując mandat misyjny, idzie z prawdą o tej miłości do całego świata. Nie zachowuje jej jedynie dla siebie, ale dzieli się nią z każdym człowiekiem, który nosi w sobie głód Boga. Działalność misyjna to gromadzenie w jedno wszystkich dzieci Bożych rozproszonych po całym świecie, a odkupionych przez Chrystusa. Misje to wprowadzanie wszystkich w przestrzeń życia wiecznego wysłużonego przez Niego na krzyżu.

²⁸ Zob. tamże; J. Mazur, *11 niedziela zwykła*, 14 czerwca 2015, w: *Świątokrzeskie...*, dz. cyt., t. 28, s. 153–154; tenże, *29 niedziela zwykła*, 18 października 2015, w: tamże, s. 240–241; tenże, *Objawienie Pańskie*, 6 stycznia 2016, w: *Świątokrzeskie...*, dz. cyt., t. 29, s. 45; tenże, *29 niedziela zwykła*, 22 października 2017, w: *Świątokrzeskie...*, dz. cyt., t. 30, s. 247–249.

²⁹ Zob. W. Skworec, *Kościół, daj, a będzie ci dane!*, 18 października 2009, w: *Świątokrzeskie...*, dz. cyt., t. 22, s. 234–236; J. Mazur, *Światowy Dzień Misyjny*, 23 października 2011, w: *Świątokrzeskie...*, dz. cyt., t. 24, s. 234–235; T. Atlas, *Z Ewangelią do narodów, Światowy Dzień Misyjny*, 19 października 2014, w: *Świątokrzeskie...*, dz. cyt., t. 27, s. 224.

³⁰ Zob. K. Czermak, *Misje są sprawą wiary*, 18 października 1992, w: *Świątokrzeskie...*, dz. cyt., t. 6, s. 359.

Dlatego Kościół jako misyjny jest posłany do świata, któremu niesie nadzieję życia wiecznego i dzieli się skarbem wiary³¹.

Misje to dzielenie się darem wiary. To zaproszenie skierowane do wszystkich, by dzięki jej przyjęciu powierzyli się Bogu, który pragnie zbawienia każdego człowieka. Zaproszenie do wiary to pomoc w znalezieniu odpowiedzi na pytania, które nosi w sobie każda osoba ludzka. Stąd misje i zaangażowanie się w nie to współpraca z dziełem przepowiadania Ewangelii o królestwie Bożym, które przyniósł Chrystus³². Można nawet wskazać pewną prawidłowość i zależność między wiarą a zaangażowaniem misyjnym. Im silniejsza wiara, tym większa potrzeba przekazywania jej, dzielenia się nią i świadczenia o niej. Głęboka wiara prowadzi do świadomego, adekwatnego do powołania zaangażowania i pomocy dziełu misyjnemu³³.

Ponieważ misją Jezusa było życie dla innych, również misjonarze powodowani są tym pragnieniem. Misje to bycie dla innych. W ten sposób misje stanowią samo serce Kościoła. Są świadectwem i świadčeniem miłosierdzia i znakiem dojrzałości danej wspólnoty³⁴.

Działalność misyjna Kościoła to także dzielenie się z ludźmi prawdą o Bogu, o tym, jaki On jest i kim jest dla ludzi. Misje pozwalają poznać Chrystusa, w którym Bóg przyszedł na ten świat. Pamiętając o Bożej miłości i woli zbawienia wszystkich, należy spojrzeć na wysiłki misyjne jako na dzielenie się najskuteczniejszym lekarstwem na wszelkie choroby nękające ludzkość. Tym lekiem jest Ewangelia i jej przesłanie. Kościół ma misyjną naturę, bo nie może prawdy o Bożym miłosierdziu zatrzymać tylko dla siebie; jest posłany, by ją głosić i nią się dzielić. Ma też obowiązek reakcji na ludzkie ubóstwo i wszelkie formy niesprawiedliwości³⁵. Działalność misyjna to także niesienie ludziom

³¹ Zob. A. Suski, *30 niedziela zwykła*, 24 października 1993, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 7, s. 193–194; J. Mazur, *Dzień Misyjny*, 6 stycznia 2012, *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 25, s. 39–40; tenże, *Objawienie Pańskie*, 6 stycznia 2013, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 26, s. 40–41.43; tenże, *Objawienie Pańskie*, 6 stycznia 2015, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 28, s. 50–51.

³² Zob. A. Suski, *30 niedziela zwykła*, 23 października 1994, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 7, s. 415–416; J. Mazur, 6 stycznia 2018, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 31, s. 39.

³³ Zob. T. Gocłowski, *29 niedziela zwykła*, 20 października 1996, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 8, s. 293–294.

³⁴ Zob. J. Mazur, *29 niedziela zwykła...*, dz. cyt., s. 242–243; T. Atlas, *Kościół misyjny, świadek miłosierdzia*, 23 października 2016, w: *Świętokrzyskie...*, t. 29, s. 229.

³⁵ Zob. A. Małyśiak, *Misje zagraniczne naszym obowiązkiem*, 26 października 1997, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 10, s. 252; A. Halemba, *Niedziela Chrztu Pańskiego*, 10 stycznia 1999, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 12, s. 38–40; J. Piotrowski, *Pomóżmy światu poznać Chrystusa*, 20 października 2002, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 15, s. 261–263; T. Atlas, *Objawienie miłości Boga w dziele misyjnym Kościoła w Polsce*, 6 stycznia 2011, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 24, s. 43.

nadziei, przywracanie jej tam, gdzie panuje smutek, cierpienie, gdzie trudno o zaufanie i spokojne patrzenie w przyszłość³⁶.

Żadne aktywności i inicjatywy misyjne nie są w stanie i nie mogą zastąpić działalności Kościoła w sprawowaniu i szafowaniu sakramentów. Najważniejszym pośród nich jest Eucharystia. W tym wymiarze misje to docieranie do potrzebujących z Chlebem Życia, z darem Eucharystii. Ten dar niosą misjonarze posłuszni nakazowi Chrystusa: „Wy dajcie im jeść”. Ten chleb Kościół dzieli między wszystkie narody ziemi³⁷.

Mówiąc o misyjnym świadectwie Kościoła, trzeba zachować w pamięci niezwykle ważne zastrzeżenie, które pozwala właściwie ocenić misyjne zaangażowanie i jego efekty. Niewystarczające są tu czysto ludzkie kryteria owocności i efektywności. Głoszenie Ewangelii Królestwa nie może podlegać jedynie statystycznym kryteriom i ocenom zmierzającym do ilościowego przedstawienia pracy misyjnej. Takie podejście nie pozwala dotrzeć do głębi zagadnienia. Misje to sprawa wiary, a nie statystyk. Nakaz misyjny to wezwanie do współpracy z Jezusem w dziele zbawienia, a porządek łaski wymyka się czystej statystyce. Misje są czymś zdecydowanie większym niż liczby i zestawienia³⁸.

4. Charakterystyka powołania misyjnego

Świętokrzyscy słuchacze mieli również możliwość uzmysłowić sobie specyfikę powołania misyjnego. Kaznodzieje kreślili portret misjonarza i ukazywali wymagania i warunki związane z tym szczególnym powołaniem w Kościele. Misjonarz to ktoś, kto jest posłany – posłany przez Kościół ze słowem Bożym. To człowiek, który dla tego słowa jest w stanie opuścić swych bliskich, swój krąg kulturowy, swoją ojczyznę i znaleźć je w innym, nowym świecie. Z byciem posłanym wiąże się wymaganie poznania języka, kultury, mentalności tych, wśród których trzeba będzie pracować. Misjonarz powinien być również świadomym zagrożeń i niebezpieczeństw, z jakimi przyjdzie mu się zmierzyć. Zrozumienie i przyjęcie tych przeciwności jest wpisane w powołanie misyjne i nie można ich pomijać, choć stanowią one jedynie część pracy misyjnej³⁹.

³⁶ Zob. C. Noworolnik, *Nowy Rok, NMP Bożej Rodzicielki*, 1 stycznia 2006, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 19, s. 30–31.

³⁷ Zob. J. Piotrowski, *Niedziela misyjna. Chleb łamany za życie świata*, 23 października 2005, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 18, s. 291.

³⁸ Zob. A. Kmiecik, *Misje są sprawą wiary*, 18 października 1998, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 11, s. 245–246.

³⁹ Zob. L. Głowacki, *Czy trudno być misjonarzem?*, 20 października 1985, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 3, s. 183.

Misje nie są jednak tylko ludzkim zamierzeniem i działaniem.

Misje – to nie ludzka sprawa, choć człowiek jest potrzebny i ludzie są jej przedmiotem. W działalności misyjnej człowiek nie jest sam i nie on jest najważniejszy. Misje zaczęły się u drzwi Wieczernika, które otwarli Apostołowie przemienieni przez Ducha Świętego podczas modlitwy z Maryją, Matką Jezusa. (...) Misje zaczęły się w dzień Pięćdziesiątnicy. Zaczęli je ludzie posłani przez Jezusa, napełnieni Duchem Świętym i ulegli Jego potężnemu tchnieniu⁴⁰.

Stąd misjonarz to najpierw i przede wszystkim człowiek modlitwy, który w niej widzi początek i atmosferę wszelkiej działalności i aktywności misyjnej. To człowiek, który ufa Bogu i Jego metodom działania. Misjonarz ma być poddany natchnieniom Ducha Świętego, który jest sercem misji⁴¹.

Tym, co zobowiązuje każdego chrześcijanina, a szczególnie misjonarza, do podjęcia misji Chrystusa i Kościoła, jest chrzest. Powołanie misyjne to podjęcie skutków i zadań wynikających z powołania chrzcielnego. Chrzest jest ciągłym wprowadzaniem do wspólnoty dzieci Bożych i włączaniem w misję Chrystusa i Kościoła; źródłem i początkiem posłania i misji każdego ochrzczonego, ale szczególnie misjonarza⁴². Ponieważ podstawowe powołanie wynikające z przyjęcia chrztu to powołanie do świętości, jest ono wpisane w powołanie misyjne. Powołanie misyjne ma ostatecznie także prowadzić, tą wyjątkową drogą, do wspólnego celu wszystkich ochrzczonych. Powołanie misyjne ma wyrastać ze wspólnego wszystkim pragnienia świętości i do niej skutecznie prowadzić. Mając w pamięci to organiczne powiązanie, można stwierdzić nawet, że każdy misjonarz to święty, a każdy święty to misjonarz⁴³. Misjonarz to człowiek, który chce dzielić się z innymi skarbem wiary⁴⁴.

Podstawą misyjnego działania i świadectwa może być jedynie miłość. Tylko ona może być prawdziwym źródłem powołania misyjnego. Jedyne ktoś, kto doświadczy tej miłości od Boga, może ją potem ukazywać tym, do których jest posłany. Prawdziwego misjonarza charakteryzuje prawdziwe umiłowanie tych, do których został posłany. Zrozumienie ich kultury, świata, w którym żyją. Szacunek i przywiązanie do miejsca, w którym świadczą o Ewangelii. To

⁴⁰ Tamże, s. 184.

⁴¹ Zob. tamże, s. 184–185; J. Mazur, *Objawienie Pańskie*, 6 stycznia 2018, dz. cyt., s. 40–41; A.Y. Abebe, *Duch który posyła*, 21 października 2018, w: *Świątokrzyskie...*, dz. cyt., t. 31, s. 225.

⁴² Zob. J. Piotrowski, *Chrzest Pana Jezusa*, 7 stycznia 2007, w: *Świątokrzyskie...*, dz. cyt., s. 40–41; J. Paciorek, *Słowo stało się Ciałem i zamieszkało między nami...*, 3 stycznia 2010, w: *Świątokrzyskie...*, dz. cyt., t. 23, s. 49.

⁴³ Zob. J. Piotrowski, *Niedziela Misyjna. Potęga miłości i modlitwy Kościoła*, 21 października 2007, w: *Świątokrzyskie...*, dz. cyt., t. 20, s. 241; T. Atlas, *Z Ewangelią...*, dz. cyt., s. 225.

⁴⁴ Zob. J. Mazur, *Objawienie Pańskie*, 6 stycznia 2017, w: *Świątokrzyskie...*, dz. cyt., t. 30, s. 49.

świadcstwo miłości jest Jezusowym kluczem do ludzkich serc, a jest to miłość bezgraniczna, miłość do ludzi aż po oddanie swego życia. Stąd w powołanie misyjne wpisane jest niekiedy, a potwierdzają to przykłady, męczeństwo⁴⁵.

Powołanie misyjne nie jest jedynie ludzkim posłaniem i działaniem. Rodzi się ono pod krzyżem, powinno mieć nadprzyrodzony początek i charakter. Autentyczne powołanie misyjne rodzi się ze źródła, którym jest Miłość Ukrzyżowana i Zmartwychwstała. Ona właśnie jest motorem i duszą wszelkich misyjnych poczynań. Być misjonarzem to najpierw uwierzyć, że jest się kochanym przez samego Boga, następnie miłować Go całym sobą i w końcu przekazywać to doświadczenie bezinteresownej miłości całemu światu. Misyjny ogień, który zapali i przeksztalci świat, powinien być brany z domowego ogniska zażyłej, osobistej relacji z Bogiem⁴⁶. Ponieważ źródłem posługi misyjnej jest sam Bóg, który jest miłością, misjonarz staje się i powinien być zwiastunem Bożego Miłosierdzia, świadczącego z wielką wyobraźnią⁴⁷.

5. Misyjna natura Kościoła i misyjne zaangażowanie wszystkich wierzących

Misyjne kazania radiowe miały uzmysłwić i przypomnieć konieczność współpracy w dziele misyjnym wszystkich ochrzczonych. Zrozumienie misyjnej natury Kościoła skutkuje zaangażowaniem w dzieło ewangelizacji. Realizacją tego zadania, bez konieczności fizycznego wyjazdu do krajów misyjnych, jest przede wszystkim modlitwa za misje. Pomoc misjom i misjonarzom to również ofiarowanie swojej pracy, swych cierpień i umartwień w ich intencji. Wyraża się również przez ofiary materialne i troskę o nowe powołania misyjne. Praca na rzecz misji jest uzależniona od indywidualnych możliwości i uwarunkowań⁴⁸.

⁴⁵ Zob. A. Kmieciak, *Misje odnawiają Kościół*, 24 października 1999, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 12, s. 278–279; J. Piotrowski, *Ożywiać w sobie pragnienie łaski...*, 4 stycznia 2009, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 22, s. 47; T. Atlas, *Objawienie miłości Boga...*, dz. cyt., s. 44.

⁴⁶ Zob. W. Skworec, *Światowy Dzień Misji – Miłość duszą misji*, 22 października 2006, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 19, s. 250; B. Michalski, *Nie możemy tego daru zatrzymywać dla siebie*, 21 października 2012, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 25, s. 249.

⁴⁷ Zob. T. Atlas, *Zaproszeni, aby żyć duchem Kościoła powszechnego*, 19 października 2008, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 21, s. 264–265; J. Mazur, *Objawienie Pańskie*, 6 stycznia 2016, dz. cyt., s. 47.

⁴⁸ Zob. L. Głowacki, *Czy trudno być...*, dz. cyt., s. 185–186; J. Mazur, *Objawienie Pańskie*, 6 stycznia 2015, dz. cyt., s. 51; tenże, *Objawienie Pańskie*, 6 stycznia 2016, dz. cyt., s. 47; T. Atlas, *Kościół misyjny, świadek...*, dz. cyt., s. 230; J. Mazur, *29 niedziela zwykła*, 22 października 2017, dz. cyt., s. 249–250; J. Mazur, *Objawienie Pańskie*, 6 stycznia 2018, dz. cyt., s. 41.

Misyjność, czyli logika powołania i posłania, jest wpisana w Boży plan działania. Pan Bóg powoływał i posyłał wybranych ludzi w czasach Starego Testamentu. Ostatecznie posłał Jezusa. Posłał również Apostołów, którzy tę misję przekazywali i zlecali swym następcom. W konsekwencji wszyscy, którzy należą do wspólnoty Kościoła, są posłani, mają zleconą misję. Tą podstawową i powszechną misją jest ukazywanie i przybliżanie innym Boga. Każdy ochrzczony, wierzący uczestniczy w tym powszechnym posłaniu⁴⁹. Misje i zaangażowanie w nie nieustannie przypominają Kościołowi o jego tożsamości⁵⁰.

Według innego kaznodziei, świadectwo misyjnego zaangażowania jest najpierw wyrazem wdzięczności za skarb otrzymanej i ustrzeżonej wiary. Stąd zaangażowanie w dzieło misyjne Kościoła to najpierw odpowiedzialne i wytrwałe pielęgnowanie tego skarbu. To także ofiarowanie modlitwy, cierpienia i trudów w intencji misji motywowane właśnie wdzięcznością za otrzymany skarb wiary, świadomością, że jest się dłużnikiem w porządku wiary⁵¹.

Przesłanie świętokrzyskich kazań radiowych wskazuje na powszechny, dotyczący wszystkich wierzących obowiązek głoszenia Ewangelii. Jest to podstawowe posłannictwo całego Kościoła i każdego chrześcijanina. Odpowiedzialność za głoszenie słowa Bożego jest oczywiście rozłożona w różnym stopniu, ale dotyczy i obowiązuje wszystkich. Każdy, kto przez chrzest stał się członkiem Kościoła, a przez bierzmowanie został wezwany do głoszenia i obrony wiary, jest wezwany do włączenia się w dzieło misyjne Kościoła⁵². „Niech każdy z nas stanie się Dobrym Pasterzem – który duszę swą daje za braci. Niech każdy z was stanie się misjonarzem i podejmie wszystko, co jest w jego mocy, aby Ewangelia była głoszona na całym świecie. Niech apostołami Dobrej Nowiny staną się ludzie chorzy w Polsce”⁵³.

W innym z misyjnych kazań padły słowa: „Każdy z nas ma więc swoją cząstkę w dziele misyjnym wśród narodów. Nie wszyscy mogą wyjechać na misje, ale każdy może i powinien w nich uczestniczyć w dostępnym mu sposób.

⁴⁹ Zob. E. Piszcz, *Moja misja – przybliżyć innym Boga*, 19 października 1986, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 3, s. 376–377; J. Piotrowski, *Pomóżmy światu...*, dz. cyt., s. 263–264; J. Mazur, *Objawienie Pańskie*, 6 stycznia 2013, dz. cyt., s. 43.

⁵⁰ Zob. H. Hoser, *Niedziela Misyjna*, 20 października 2013, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 26, s. 236.

⁵¹ Zob. J. Chowańczak, *Czy Syn Człowieczy znajdzie wiarę na ziemi?*, 22 października 1989, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 5, s. 156.

⁵² Zob. M. Kucha, *Chrystus jest Panem*, 21 października 1990, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 5, s. 337; A. Szal, *Objawienie Pańskie*, 6 stycznia 2002, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 15, s. 38–39; J. Piotrowski, *Niedziela misyjna...*, dz. cyt., s. 291.

⁵³ M. Kucha, *Chrystus jest Panem...*, dz. cyt., s. 339.

Każdy wierzący może i powinien rozszerzać granice swej miłości, okazując troskę o tych, którzy są daleko, tak jak i o tych, którzy są blisko”⁵⁴.

We współpracy w dziele misyjnym można wskazać kilka płaszczyzn. Różnorodność misyjnych szlaków domaga się różnorodnych form pomocy misjom. Pierwsza to dawanie świadectwa. Obrona wiary jest już pracą dla misji. Kolejna płaszczyzna to współpraca duchowa, na którą składają się modlitwa, ofiara, świadectwo życia chrześcijańskiego. Cenną formą współpracy w tym wymiarze jest również włączenie w tę pomoc zbawczej wartości cierpienia. Wszystkie one są jednocześnie przejawem troski o nowe powołania misyjne. Ostatni wymiar to współpraca materialna. Finansowy lub materialny dar to udział w zakładaniu i utrzymaniu Kościoła i jego niezbędnych struktur, takich jak kościoły, kaplice, szkoły, dzieła charytatywne, wychowawcze, wspierające rozwój człowieka. Misjonarze często i na różne sposoby angażują się w rozwiązywanie problemów społecznych, łagodzenie skutków konfliktów, szeroko rozumianą pomoc⁵⁵.

Specjalne miejsce w dziele misyjnym, a zwłaszcza w skutecznym ożywianiu ducha misyjnego wśród wiernych Kościoła, zajmują Papieskie Dzieła Misyjne. Stanowią one niezwykle ważne narzędzie popularyzowania wśród wiernych prawdziwie powszechnego i misyjnego ducha i wrażliwości. Są jednocześnie nieocenionym narzędziem pozyskiwania ofiar na rzecz misji i dysponowania nimi. Papieskie Dzieła Misyjne umożliwiają Kościołom lokalnym i wszystkim wierzącym wywiązywanie się z ich misyjnych obowiązków i pomagają wyrażać solidarność wszystkich Kościołów. Są także doskonałą szkołą misyjnego zaangażowania. Przepowiadanie misyjne służyło prezentacji Papieskich Dzieł Misyjnych i zaproszeniu do włączenia się w ich działalność, która zapewnia skuteczną pomoc świadczoną dziełu misyjnemu⁵⁶. Jedno z tych dzieł – Papieskie Dzieło Rozkrzewiania Wiary – stworzone zostało wokół modlitwy różań-

⁵⁴ A. Suski, *Misje – najważniejsze...*, dz. cyt., s. 168; J. Mazur, *Światowy Dzień Misyjny...*, dz. cyt., s. 237–238.

⁵⁵ Zob. A. Suski, *30 niedziela zwykła*, 24 października 1993, dz. cyt., s. 195; tenże, *30 niedziela zwykła*, 23 października 1994, s. 417; A. Małyśiak, *Misje zagraniczne...*, dz. cyt., s. 253–254; W. Skworec, *Światowy Dzień Misji...*, dz. cyt., s. 252; T. Atlas, *Objawienie miłości Boga...*, dz. cyt., s. 44; H. Hoser, *Niedziela Misyjna...*, dz. cyt., s. 238–239; T. Atlas, *Z Ewangelią...*, dz. cyt., s. 226; J. Mazur, *Objawienie Pańskie*, 6 stycznia 2015, dz. cyt., s. 52.

⁵⁶ Zob. A. Suski, *Misje – najważniejsze...*, dz. cyt., s. 169; A. Kmiecik, *Misje są sprawą...*, dz. cyt., s. 247–248; A. Suski, *30 niedziela zwykła*, 23 października 1994, dz. cyt., s. 416–417; A. Kmiecik, *Misje odnawiają...*, dz. cyt., s. 280; A. Szal, *Objawienie Pańskie...*, dz. cyt., s. 39; A. Suski, *30 niedziela zwykła*, 24 października 1993, dz. cyt., s. 195; J. Mazur, *Objawienie Pańskie*, 6 stycznia 2013, dz. cyt., s. 43; H. Hoser, *Niedziela Misyjna...*, dz. cyt., s. 236; J. Mazur, *Objawienie Pańskie*, 6 stycznia 2014, w: *Świątokrzeskie...*, dz. cyt., t. 27, s. 50–51.

cowej jako modlitewnej służby misjom, dlatego Różaniec ciągle pozostaje jedną z form wspierania dzieł misyjnych⁵⁷.

Szczególną rolę budzenia ducha misyjnego wśród dzieci odgrywa Dzieło Dzieciństwa Misyjnego. Jego celem jest wychowywanie w duchu Ewangelii, uwrażliwianie na troskę o życie Boże w sobie i innych. Dzieło to ma za zadanie formację misyjną najmłodszych i wychowanie ich w duchu misyjnej wrażliwości. Podejmowane w jego ramach akcje, szczególnie akcja Kolędników Misyjnych, daje możliwość docierania z ideą misyjną do szerokich rzesz wiernych. Pomoc niesiona dzieciom z terenów misyjnych przez najmłodszych powinna być dla wszystkich wezwaniem do gorliwszego podjęcia misyjnego obowiązku⁵⁸.

Gdy mowa o materialnym czy finansowym wymiarze organizacji i wspierania akcji misyjnej, niezmiernie ważne jest też ukazanie aspektu nadprzyrodzonego. Mówiąc o pomocy misjom, należy być świadomym niebezpieczeństwa sprowadzenia lub zredukowania jej do wymiaru działalności charytatywnej. Czyns niebezpiecznym i wypaczającym zaangażowanie w pomoc misjom byłoby sprowadzenie jej do wspólnej akcji dobroczynnej. Misje bowiem to sprawa wiary, głębszego spojrzenia, a nie jedynie uspokajający sumienie powierzchniowy gest. Zaangażowanie w pomoc misjom nie może być sprowadzone jedynie do złożenia ofiary na tacę, przekazania zabawek dla biednych dzieci w krajach misyjnych. Takie działania nie są obce nawet ludziom niewierzącym. Misje potrzebują perspektywy wiary, dzielenia się Ewangelią o miłości Bożej, spojrzenia nadprzyrodzonego, a nie jedynie bezdusznej jałmużny. Misje to przekazywanie wiary i zaangażowanie w nie, a nie zwykła akcja humanitarna⁵⁹.

Działalność misyjna to najpierw integralne, czyli całościowe, wieloaspektowe traktowanie człowieka, i taka też powinna być każda forma pomocy dla misji. Mają one na celu dobro doczesne, ale ostatecznie nadprzyrodzone swoich adresatów⁶⁰.

Misyjna świadomość i pomoc dla dzieła misyjnego jest też świadectwem wiary, potwierdzeniem rozumienia prawdy, że Kościół jest katolicki, to znaczy

⁵⁷ Zob. J. Mazur, *Dzień Misyjny...*, dz. cyt., s. 41–42; tenże, *29 niedziela zwykła...*, dz. cyt., s. 244.

⁵⁸ Zob. A. Suski, *30 niedziela zwykła*, 24 października 1993, dz. cyt., s. 196; J. Piotrowski, *2 Niedziela po Bożym Narodzeniu*, 4 stycznia 2004, w: *Świątokrzeskie...*, dz. cyt., t. 17, s. 52; J. Piotrowski, *2 Niedziela po Bożym Narodzeniu*, 2 stycznia 2005, w: *Świątokrzeskie...*, dz. cyt., t. 18, s. 67; J. Mazur, *Dzień Misyjny...*, dz. cyt., s. 41; tenże, *Objawienie Pańskie*, 6 stycznia 2017, dz. cyt., s. 49.

⁵⁹ Zob. K. Czermak, *Misje są sprawą...*, dz. cyt., s. 358–359.

⁶⁰ Zob. B. Michalski, *Nie możemy tego...*, dz. cyt., s. 250; W. Skworc, *Kościół, daj...*, dz. cyt., s. 234.

powszechny, otwarty. Zrozumienie dla pracy misyjnej i zaangażowanie w nią jest dowodem chrześcijańskiej tożsamości. Bez takiego otwarcia na innych i pomocy im, bez przekraczania granic i wychodzenia do innych człowiek może być uznany za, co najwyżej, sympatyzującego z chrześcijaństwem, a nie wierzącego chrześcijanina. Zaangażowanie w dzieło misyjne pozwala zachować tożsamość bycia Kościołem. Kościół staje się misyjny i żyje misyjnością, gdy nie buduje granic, gdy działa „bezgranicznie”. Gdy wspólnota Kościoła jest aktywna, dynamiczna, twórcza, to jednocześnie staje się misyjna⁶¹.

Najpiękniejsze w Kościele jest to, że jest on otwarty dla wszystkich ludzi – różnych narodów, ras, języków, kolorów skóry, kultur. Że jest zgromadzeniem ludzi wokół Chrystusa w imię największego i uniwersalnego dobra ludzkości, jakim jest zbawienie⁶².

W dobie zmieniającego się gwałtownie świata zmianom ulega też rozumienie misji. Nie zmienia się prawda, że Kościół jest wspólnotą, która przez misje buduje jedność, harmonię, komunię. Dzieło misyjne pozostaje też ciągle dziełem tej wspólnoty, a nie przygodą jednostki⁶³. Kościół, który pozostaje misyjny, powinien być taki jeszcze bardziej w obliczu współczesnych przemian i problemów.

Misyjnego świadectwa Bożej miłości potrzebuje zarówno afrykański busz, jak i dżungle wielkomiejskich blokowisk, kręgi bezrobocia, poznaczone pręgami wyzysku, latyfundia biedy, szczególnie rażące, gdy zamieszkują je dzieci; tego świadectwa potrzebują różne – także salonowe – slumsy, zlaicyzowane ośrodki kultury; dotknięte chaosem, wzajemną podejrzliwością i zawiścią sfery polityczne (...). Nie sposób nie wspomnieć, że światła i ciepła Ewangelii potrzebują również rzesze naszych rodaków emigrantów zarobkowych przebywających w Stanach Zjednoczonych i Europie Zachodniej, aby szukając tam chleba, nie zgubili Boga⁶⁴.

6. Rola chorych w misyjnym dziele Kościoła

Głównymi adresatami Mszy św. radiowych od początku były i nadal pozostają osoby chore, dotknięte cierpieniem, krzyżem starości i samotności. Do

⁶¹ Zob. W. Skworc, *Kościołe, daj...*, dz. cyt., s. 360; A. Kmieciak, *Misje odnawiają...*, dz. cyt., s. 277–278; C. Noworolnik, „Uczniowie Chrystusa wspierają polskich misjonarzy” – odpowiedzialność wszystkich za misje, 6 stycznia 2008, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 21, s. 44.

⁶² Zob. A. Suski, *30 niedziela zwykła*, 24 października 1994, dz. cyt., s. 193.

⁶³ Zob. J. Piotrowski, *Niedziela Misyjna...*, dz. cyt., s. 242–243.

⁶⁴ W. Skworc, *Światowy Dzień Misji...*, dz. cyt., s. 251; H. Hoser, *Niedziela Misyjna...*, dz. cyt., s. 237.

nich też kierowane było nauczanie misyjne. Ta grupa jest zresztą od lat postrzegana jako szczególnie apostołowie zaproszeni do współpracy w dziele misyjnym Kościoła. W 1935 roku chorzy zaproszeni zostali do włączenia swych cierpień w misyjną działalność Kościoła, a choroba i cierpienia uznane zostały za jedne ze skuteczniejszych środków pracy misyjnej⁶⁵.

Człowiek przygnieciony cierpieniem duchowym bądź fizycznym jest jak powalone na ziemię drzewo, zbolały, ograbiony z sił fizycznych, ale to jego cierpienie może mieć wartość zbawczą. Może być ofiarowane dla nawrócenia, narodzin i rozkwitu Kościołów misyjnych. Ludzkie cierpienie może użyźnić nowe ziemie i przekształcać je w urodzajne pola ewangelicznego zasiewu. Chorzy radiosłuchacze otrzymywali zapewnienie, że Pan Bóg potrzebuje ich bólu i ofiary dla ratowania innych. Cierpienie i choroba może nabierać apostołskiego i misyjnego wymiaru i sensu, a przez to pomagać w zbawieniu tych, którzy nie znają jeszcze Chrystusa. Pozwala to także przezwyciężyć przygnębiające poczucie bezużyteczności cierpienia⁶⁶.

Cierpienie ofiarowane za misje jest nieocenioną pomocą i darem. Choroba może się stać źródłem, z którego misjonarze będą czerpać duchową energię do swej pracy:

Gdy tylko ręce Mojżesza opadają, zwycięża wróg. Ukochani! Te wzniesione ręce – to nic innego, jak wasze cierpienia, choroby, ból i samotność. To dzięki tej waszej wzniesionej w górę ofierze misje na całym świecie zdobywają coraz więcej ludzi dla Boga. Te właśnie ręce waszej modlitwy i cierpienia – to jest największe bogactwo i skarb dzieła misyjnego Kościoła⁶⁷.

Głosząc Ewangelię, czyli dobrą nowinę, Kościół głosi także Ewangelię cierpienia. Nie ucieka przed tym problemem, ale pomaga odkryć jego ukryty sens i wartość. Łączy je z krzyżem Chrystusa, z którego wypływa ukryta moc i mądrość Boża. Dobra Nowina to prawda o tym, że każdy człowiek jest umiłowanym dzieckiem Boga, a szczególne miejsce w tej społeczności – jedyne i niepowtarzalne – mają osoby chore i cierpiące. Misje zatem to głoszenie Dobrej Nowiny, głoszenie krzyża Chrystusa, proklamowanie ewangelii cier-

⁶⁵ Zob. M. Bianchi, *Misyjny Dzień Chorych*, „Światło Narodów” 15 (1995), nr 91, s. 11–17; *Pastoralia. Uroczystość Zesłania Ducha św. – dniem misyjnym chorych*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 32 (1937), nr 5, s. 232–234; *Kronika. Zielone Świątki dniem modłów chorych*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 30 (1935), nr 6, s. 276.

⁶⁶ Zob. A. Czeczko, *Uczestnicy cierpień Chrystusa*, 21 października 1984, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 2, s. 353–354; A. Suski, *Misje – najważniejsze...*, dz. cyt., s. 169; A. Halemba, *Niedziela Chrztu Pańskiego...*, dz. cyt., s. 41.

⁶⁷ E. Piszcz, *Moja misja...*, dz. cyt., s. 377; K. Czermak, *Misje są sprawą...*, dz. cyt., s. 360; A. Kmiecik, *Misje są sprawą...*, dz. cyt., s. 246–247.

pienia⁶⁸. Osoby chore i cierpiące stanowią szczególny Kościół w Kościele cierpiącym, zajmują wyjątkowe miejsce we wspólnocie wiernych⁶⁹.

Cierpienie i choroba wprowadzają w logikę krzyża. Jednocześnie w epoce gorączkowego działania i poszukiwania sukcesu, także w przestrzeni duszpasterskiej, ukazują wartość środków ubogich. Ukazują wreszcie, że owoce życia rodzą się z obumierania i śmierci, jak miało to miejsce na krzyżu. W perspektywie wiary cierpienie może nabrać wielkiej wartości w dziele ewangelizacji. Pod mistycznym krzyżem Chrystusa ludzie cierpiący mogą doświadczyć nawet swoistego przywileju⁷⁰. „Wy, drodzy chorzy, ponad wszystkie kazania, dajecie najwięcej: cierpienie, samotność, przymusową bezczynność, starość, skołatane serca..., dajecie wszystko, aby dopełnić »braki udręk Chrystusa dla dobra Jego Ciała, jakim jest Kościół« (por. Kol 1, 24)»⁷¹.

7. Misyjny imperatyw Kościoła w Polsce

W swoim nauczaniu kaznodzieje wskazywali również na misyjny rodowód i wynikające zeń misyjne zadania Kościoła w Polsce. Ziarno Ewangelii zostało niegdyś rzucone na polską glebę i było pielęgnowane przez stulecia. Kościół w Polsce, zrodzony dzięki świadectwu i pracy całych rzesz misjonarzy, może poszczycić się licznymi owocami. Lata kształtowania się narodu spłotły się z dziejami Kościoła w naszym kraju. Kościół i tworzący go naród pośród dziejowych burz zachował skarb wiary. Ten skarb wciąż go buduje i pozwala przynosić owoce. Takim wspaniałym owocem była choćby osoba Jana Pawła II dla Kościoła powszechnego. Zadaniem Kościoła w Polsce pozostaje więc również potrzeba zaangażowania się w dzieło misyjne Kościoła powszechnego. Wspieranie misji to powinność, dług, który powinien być wciąż spłacany w duchu wdzięczności⁷². „Przecież ci misjonarze są wobec świata świadectwem naszej wiary. Niosą innym narodom to, co znają od niemowlęcych lat,

⁶⁸ Zob. J. Tomko, *Chorzy w sercu Kościoła*, 9 października 1994, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 7, s. 407–408; 409–410.

⁶⁹ Zob. A. Halemba, *2 niedziela zwykła*, 18 stycznia 1998, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., s. 68–69.71.

⁷⁰ Zob. A. Kmieciak, *Niedziela misyjna*, 22 października 1995, w: *Świętokrzyskie...*, dz. cyt., t. 8, s. 218–219.

⁷¹ Tamże, s. 219; T. Gocłowski, *29 niedziela zwykła...*, dz. cyt., s. 296.

⁷² Zob. J. Chowańczak, *Czy Syn Człowieczy...*, dz. cyt., s. 154–155; C. Noworolnik, *Nowy Rok...*, dz. cyt., s. 32–33; J. Mazur, *Światowy Dzień Misyjny...*, dz. cyt., s. 235; tenże, *Objawienie Pańskie*, 6 stycznia 2014, dz. cyt., s. 50; tenże, *Objawienie Pańskie*, 6 stycznia 2017, dz. cyt., s. 46–47.

czego się nauczyli i co im powierzono w Polsce. A są dla nas potwierdzeniem, że posiadamy wielki skarb wiary”⁷³.

Kościół w Polsce od czasów Mieszka i św. Wojciecha uczestniczy w dziele misyjnym Kościoła powszechnego, jest jego owocem. Misje zainicjowały twórczą obecność ewangelicznego przesłania na ziemiach polskich. Jednocześnie niemal od początku swej historii Kościół w Polsce włączył się w misyjne przepowiadanie całego Kościoła. Owocem tego był chrzest Litwy, misyjna myśl Pawła Włodkowica i długa lista misjonarzy (choćby o. Jan Beyzym, Teresa Ledóchowska, o. Maksymilian Kolbe, misjonarze męczennicy z Pariacoto). Przykładem „spłacania” misyjnego długu stał się także papież Jan Paweł II, ukazujący wielkie misyjne zaangażowanie i odpowiedzialność⁷⁴.

Patrząc na Kościół w Polsce z perspektywy działalności misyjnej, śmiało można powiedzieć, że jest on Kościołem bogatym. Jest to bogactwo duchowe potrzebne całemu Kościołowi powszechnemu, a wyrażające się w licznych powołaniach kapłańskich i zakonnych. Jest to jednak bogactwo, które zobowiązuje do wielkodusznego dzielenia się. Oczywiście, Kościół polski ma liczne i piękne przykłady hojności misyjnej, ale Kościół w wymiarze powszechnym ciągle jej potrzebuje i oczekuje. Potrzebne jest więc Kościołowi nad Wisłą przezwyciężenie ciasnego myślenia i uczynienie się bardziej otwartym, bardziej „katolickim”. Kościół w Polsce stoi ciągle wobec zadania ożywiania w sobie ducha misyjnego⁷⁵ oraz wezwania do hojnego dzielenia się bogactwem powołań zakonnych i kapłańskich. Ten imperatyw spotyka się na szczęście ze zrozumieniem i przynosi konkretne owoce misyjnego świadectwa i pracy. Nie znaczy to jednak, że Kościół polski wciąż nie potrzebuje misyjnego przebudzenia⁷⁶.

Zakończenie

Zaprezentowana analiza ukazuje, że homilie wygłoszone na antenie Polskiego Radia w czasie Mszy św. transmitowanych z kościoła Świętego Krzy-

⁷³ J. Chowańczak, *Czy Syn Człowieczy...*, dz. cyt., s. 156; A. Szal, *Objawienie Pańskie...*, dz. cyt., s. 39.

⁷⁴ Zob. A. Suski, *Misje – najważniejsze...*, dz. cyt., s. 167–168; C. Noworolnik, *„Uczniowie Chrystusa wspierają...*, dz. cyt., s. 43; T. Atlas, *Zaproszeni, aby żyć...*, dz. cyt., s. 263.

⁷⁵ Zob. J. Tomko, *Chorzy w sercu...*, dz. cyt., s. 408–409; J. Mazur, *Objawienie Pańskie*, 6 stycznia 2016, dz. cyt., s. 45–46.

⁷⁶ Zob. A. Halemba, *2 niedziela zwykła...*, dz. cyt., s. 70–71; tenże, *Niedziela Chrztu Pańskiego...*, dz. cyt., s. 40–41; W. Ziemia, *„Chrystus został ogłoszony narodom, znalazł wiargę w świecie, Jemu chwała na wieki” (por. 1 Tm 3, 16)*, 2 stycznia 2000, w: *Świątokrzeskie...*, dz. cyt., t. 13, s. 52; J. Mazur, *11 niedziela zwykła...*, dz. cyt., s. 155–156; tenże, *29 niedziela zwykła...*, dz. cyt., s. 243–244.

za w Warszawie całościowo ujmują i przybliżają nauczanie na temat misyjnej natury i zadań Kościoła. Stanowią one cenny wkład w duszpasterstwo. Świętokrzyskie kazania radiowe poświęcone misjom stanowią doskonały sposób budzenia ducha misyjnego wiernych. Pouczają o misyjnej naturze Kościoła, o jego zadaniach i roli we współczesnym świecie. Autorzy homilii przypominają o współodpowiedzialności wszystkich członków ludu Bożego za Kościół, całą ludzkość i za misję. Uwrażliwiają na obowiązek współpracy wszystkich ochrzczonych w dziele misyjnym, informują o konkretnych potrzebach dzieła misyjnego oraz możliwościach współpracy w dziele misji *ad gentes*. Ukazują, że mimo pozornego braku takiego związku sprawa misji dotyczyć może i powinna nie tylko misjonarzy, ale wszystkich, począwszy od najmłodszych, a skończywszy na ludziach chorych i cierpiących. Cennym aspektem wygłoszonych homilii jest wskazywanie na konkretne, praktyczne formy zaangażowania w dzieło misyjne Kościoła. Często wielkim atutem głoszonego słowa jest to, że jego autor sam doświadczył trudu i piękna pracy misyjnej oraz okazywanej mu solidarności i pomocy. Dzięki temu „świętokrzyska” ambona stała się i nadal jest miejscem, z którego rozbrzmiewa wezwanie, by Kościół w Polsce był ciągle w pożądanym stanie misji.

Bibliografia

- Abebe A.Y., *Historia misyjnego powołania*, https://opoka.org.pl/biblioteka/Z/ZM/md201105_misyjne.html (dostęp: 20 marca 2020).
- Abp Edmund Michał Piszcz*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Edmund_Piszcz (dostęp: 20 marca 2020).
- Adamiak G., *Recepcja idei misyjnej w diecezji płockiej w latach 1908–2015*, Warszawa 2020.
- Bianchi M., *Misyjny Dzień Chorych*, „Światło Narodów” 15 (1995), nr 91, s. 11–17.
- Encyklopedia Wincentyńska, Albin Małysiak*, https://famvin.org/wiki-pl/Ma%c5%82y-siak_Albin (dostęp: 20 marca 2020).
- Historia zgromadzenia*, <http://seminarium.orione.pl/pl/> (dostęp: 20 marca 2020).
- Kodeń: 60 lat kapłaństwa o. Leonarda Głowackiego OMI*, <http://www.podlasie24.pl/powiat-bialski/kosciol/koden-60-lat-kaplanstwa-o.-leonarda-glowackiego-omi-1cb76.html> (dostęp: 20 marca 2020).
- Konferencja Episkopatu Polski, *Abp Wiktor Skworc*, <https://duszpasterstwo.episkopat.pl/komisja-duszpasterstwa/abp-wiktor-skworc> (dostęp: 19 marca 2020).

- Kronika. Zielone Świątki dniem modłów chorych*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 30 (1935), nr 6, s. 276.
- Ks. bp Adam Szal następcą ks. abp. Józefa Michalika w Przemyślu*, <https://www.radio-maryja.pl/kosciol/ks-bp-adam-szal-nastepca-ks-abp-jozefa-michalika-w-przemyslu/> (dostęp: 20 marca 2020).
- Ks. Janusz Paciorek nowym proboszczem parafii Trójcy Przenajświętszej w Mielcu*, <https://www.korso.pl/kat-154,a,4104,ks-janusz-paciorek-nowym-proboszczem-parafii-trojci.html> (dostęp: 21 marca 2020).
- Małecki H., *Liber mortuorum. Śp. ks. Jerzy Arpad Chowańczak (1935–1995)*, <http://docplayer.pl/16274349-Liber-mortuorum-sp-ks-jerzy-arpad-chowan-czak-1935-1995.html> (dostęp: 20 marca 2020).
- O. Antoni Czeczko, https://gornagrupa.werbisci.pl/neoprezbiterzy/1969_rok/1969_czeczko.html (dostęp: 20 marca 2020).
- Ojciec Leonard Głowacki OMI, <https://koden.com.pl/ojciec-leonard-glowacki-omi/> (dostęp: 20 marca 2020).
- Pastoralia. Uroczystość Zesłania Ducha św. – dniem misyjnym chorych*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 32 (1937), nr 5, s. 232–234.
- Polscy misjonarze w świecie*, t. 1–3, Górna Grupa 2015.
- Rudnicka I., *Żył Tajemnicą Chrystusa Posłanego*, <https://www.niedziela.pl/artukul/19593/nd/%E2%80%9EZyl-Tajemnica-Chrystusa-Poslanego%E2%80%9D> (dostęp: 20 marca 2020).
- Słowacki kard. Józef Tomko kończy 95 lat*, <https://ekai.pl/kard-jozef-tomko-konczy-95-lat/> (dostęp: 22 marca 2020).
- Sukces doktoranta WT UKSW*, <https://www.zyciezakonne.pl/wiadomosci/kraj/sukces-doktoranta-wt-uksw-66385/> (dostęp: 20 marca 2020).
- Sztajner B., *Śp. Arcybiskup dr Tadeusz Gocłowski – życiorys*, <https://www.niedziela.pl/artukul/22145/Sp-Arcybiskup-dr-Tadeusz-Goclowski> (dostęp: 20 marca 2020).
- Świętokrzyskie kazania radiowe*, t. 1–31, Kraków–Warszawa 1994–2019.
- Zieliński Z., *Kościół katolicki w Polsce 1944–2007*, Poznań 2009.
- Zmarł ks. Kmiecik z Papieskich Dziel Misyjnych*, <https://ekai.pl/zmarl-ks-kmiecik-z-papieskich-dziel-misyjnych/> (dostęp: 20 marca 2020).

Streszczenie

Nauczanie misyjne w ramach świętokrzyskich kazań radiowych

Artykuł, wychodząc od fenomenu Mszy św. transmitowanych w Polskim Radiu, prezentuje nauczanie dotyczące problematyki misyjnej. W pierwszej kolejności przedstawia osoby duchownych głoszących homilie poświęcone temu wymiarowi życia Kościoła. Z dalszej analizy wynika, że kazania wygłaszane podczas Mszy św. transmitowanych z kościoła Świętego Krzyża w Warszawie kompleksowo przybliżają naukę o misyjnym charakterze i zadaniach Kościoła. Przynoszą cenny wkład w duszpasterstwo misyjne, stanowią okazję i sposób na budzenie misyjnego ducha wiernych. Autorzy przybliżają misyjną naturę Kościoła, jego zadanie i rolę we współczesnym świecie. Kaznodzieje mocno podkreślają i przypominają o wspólnej odpowiedzialności wszystkich członków Ludu Bożego za Kościół i jego misję. Zwracają uwagę wszystkich ochrzczonych na potrzebę pomocy misjom, informują o specyficznych potrzebach pracy misyjnej i możliwościach współpracy z misjami *ad gentes*. Pokazują, że zaangażowanie misyjne dotyczy nie tylko misjonarzy w krajach misyjnych, ale wszystkich ochrzczonych. Ważnym elementem wygłoszonych homilii jest także wskazanie konkretnych, praktycznych form zaangażowania się i pomocy w realizację misyjnego mandatu Kościoła. Często wielką zaletą głoszonego słowa Bożego jest to, że sam jego autor doświadczył trudu pracy misyjnej, dzieli się jej pięknem oraz świadczył o wartości okazanego mu wsparcia. Dzięki temu kościół Świętego Krzyża w Warszawie stał się amboną i katedrą, z których rozlega się ciągłe wezwanie, aby Kościół w Polsce trwał w permanentnym stanie misji.

Summary

Mission issue of the Holy Mass homilies broadcast by Polish radio

The article noting the phenomenon of holy masses broadcast on Polish Radio presents missionary teaching. First it introduces the persons of bishops and priests proclaiming the word of God. The presented analysis shows that homilies delivered on Polish Radio during Holy Masses transmitted from the Holy Cross Church in Warsaw comprehensively and approximate the teaching on the missionary nature and tasks of the Church. They make a valuable contribution to pastoral care. These sermons devoted to missions are a great way to awaken the missionary spirit of the faithful. They teach about the missionary nature of the Church, about the tasks and role of the Church in the modern world. The authors of the homilies emphasize and remind of the shared responsibility of all members of the People of God for the Church, all humanity and missions. They make the baptized in the mission work more sensitive, inform them about the specific needs of the mission work and the possibilities of cooperation in the mission "ad gentes". They show that despite the apparent lack of relationship, the missionary commitment concerns not only missionaries but everyone, from the youngest to the sick and suffering. A valuable aspect of the homilies is pointing to specific, practical forms of commitment to the missionary work of the Church. Often the strong advantage of the proclaimed word is that its author himself experienced the hardship and beauty of missionary work as well as solidarity and help shown to him. Thanks to this, the Holy Cross Church in Warsaw has become an important place from which the call resounds that the Church in Poland should be still in a state of mission.